USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **D. E.**, zast. Mgr. Faridem Alizeyem, advokátem, se sídlem Stodolní 834/7, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 9. 2022, č. j. OAM-319/ZA-ZA12-ZA05-2022, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 4. 2023, č. j. 18 Az 20/2022-83,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1]Žalovaný rozhodnutím ze dne 8. 9. 2022, č. j. OAM-319/ZA-ZA12-ZA05-2022, neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2]Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 4. 4. 2023, č. j. 18 Az 20/2022-83, žalobu proti tomuto rozhodnutí žalovaného zamítl.

[3]V odůvodnění rozsudku krajský soud nejprve uvedl, že primárním důvodem žalobce pro podání žádosti o mezinárodní ochranu bylo jeho odmítnutí nastoupit vojenskou službu a obecný nesouhlas s názory politických představitelů Ázerbajdžánu. K odmítání povinnosti nastoupit vojenskou službu, které samo o sobě není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, krajský soud odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu. Žalobce nebyl nijak politicky aktivní a výkon vojenské povinnosti by vůči němu nebyl uplatňován diskriminačním způsobem. Ani trestní stíhání v případě nesplnění této povinnosti pak nebylo samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Žalobce nebyl nijak nábožensky ani politicky aktivní, nepatřil k žádné menšině a nevyjádřil ani žádnou další skutečnost vedoucí k jeho odmítnutí vojenské služby. K branné povinnosti krajský soud odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu a konstatoval, že představuje zcela legitimní závazek občana vůči státu jeho původu. V této souvislosti zdůraznil, že žalobce opakovaně cestoval z a do Ázerbajdžánu, aniž by měl jakékoli potíže.

Tvrzení, že byli branci násilně odváděni ze svých domovů, které krajský soud odmítl jako opožděné, navíc neodpovídá ani shromážděným zprávám o zemi původu žalobce.

[4]K obavám žalobce spojeným s opozičními aktivitami jeho strýce krajský soud uvedl, že tuto skutečnost žalobce nijak nerozvedl. Sám naopak uvedl, že ve vlasti potíže neměl a nebyl ani politicky aktivní. Pokud tvrdil, že kvůli aktivitám strýce nemohl ve vlasti najít práci, krajský soud konstatoval, že ve vlasti pracoval jako číšník a v bance. Všechny relevantní informace přitom mohl žalobce uvést již při pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu, případně se mohl v tomto směru vyjádřit ke shromážděným podkladům pro rozhodnutí, avšak bezdůvodně tak neučinil. Ani obecně vyjádřený nesouhlas s politickým směřováním Ázerbajdžánu, nebyl-li zároveň žadatel v zemi původu jakkoli politicky aktivní, nebyl podle krajského soudu relevantní pro žádost žalobce o mezinárodní ochranu, což vyplývá rovněž z judikatury Nejvyššího správního soudu. Podle krajského soudu byl rovněž pohovor k žádosti žalobce o mezinárodní ochranu proveden v souladu s právními předpisy. Žalobce byl řádně poučen, žalovaný kladl otevřené otázky a dotazoval se komplexně na jeho azylový příběh, proti pohovoru následně žalobce nevznesl žádné námitky. Žalobce tak měl dostatek prostoru prezentovat svůj azylový příběh včetně všech důvodů podání žádosti o mezinárodní ochranu. Žalovaný se zaměřil na otázku možného pronásledování žalobce či hrozby jeho pronásledování v budoucnu, tázal se rovněž na osobu strýce žalobce. Podstatu své žádosti o mezinárodní ochranu však žalobce založil zejména na neochotě absolvovat povinnou vojenskou službu.

[5]Krajský soud dále konstatoval, že případ žalobce nebyl hodný zvláštního zřetele, nesplnil tak podmínky ani pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. V této souvislosti vyjmenoval podmínky pro udělení humanitárního azylu podle judikatury Nejvyššího správního soudu. Ve vztahu k žalobcem tvrzenému konfliktu mezi Arménií a Ázerbajdžánem o Náhorní Karabach uvedl, že se nejednalo o tzv. totální konflikt, což akcentoval již Nejvyšší správní soud ve své judikatuře. Bylo tak úkolem žalobce prokázat dostatečnou měrou individualizaci hrozby vážné újmy. Nadto bylo zřejmé, že konflikt o Náhorní Karabach již ve skutečnosti neprobíhal ve své „horké fázi", neboť v roce 2020 bylo uzavřeno příměří, přičemž žalobce naposledy opustil vlast v dubnu roku 2021. K navrženým důkazům o opětovné eskalaci konfliktu krajský soud uvedl, že ani v takové situaci se nejedná o důvod pro prolomení § 75 odst. 1 a § 109 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), jelikož předmětný konflikt neměl charakter totálního konfliktu. Bydlištěm žalobce ve vlasti bylo město Baku, přičemž uvedený konflikt byl zhruba 300 km vzdálen. Vůči žalobci tak krajský soud neshledal individuální hrozbu vážné újmy. Žalovaný si v posuzovaném případě opatřil dostatek aktuálních podkladů. Vycházel z informací jak obecného charakteru pocházejících z 11. 7. 2022, tak i z konkrétních informací vztahujících se k azylovému příběhu žalobce z roku 2020. Ze samotného data jejich pořízení tak nebylo možné usuzovat na jejich neaktuálnost. Navíc podle zprávy francouzského úřadu pro ochranu uprchlíků byli branci posíláni do výcvikových center, nikoli na frontu. K citovaným zprávám ostatně žalobce ničeho nenamítl ani nedoplnil.

[6]Žalobce (dále jen „stěžovatel") napadl rozsudek krajského soudu včasnou kasační stížností. V ní nejprve konstatoval, že krajský soud obsáhle popsal odůvodnění napadeného rozhodnutí správního orgánu, dále tvrzení stěžovatele a následně rozebral jednotlivá ustanovení zákona o azylu včetně podmínek, za jakých lze mezinárodní ochranu udělit.

Krajský soud se tak důkladně nezabýval argumentací stěžovatele a jeho důkaznímí návrhy. Stěžovatel dále namítl, že opakovaně již v řízení o žádosti o mezinárodní ochranu uváděl jako důvod žádosti o mezinárodní ochranu obavy o svůj život a zejména obavy z nezákonného trestního stíhání, a to v souvislosti s povoláním stěžovatele do armády. Ve vlasti se dlouhodobě nástupu do armády vyhýbal a z tohoto důvodu rovněž opustil zemi původu a žil na Ukrajině. I po takto dlouhou dobu byl v Ázerbajdžánu hledán, o čemž byl stěžovatel informován sousedy a matkou. Uvedenými skutečnostmi se však žalovaný ani krajský soud nezabývali. Stěžovatel nadto nesouhlasí s vládou současného prezidenta Ilhama Alijeva. V důsledku absence konkrétního náboženského vyznání, k němuž by se stěžovatel hlásil, byl ve vlasti zavrhován. Tyto důvody lze podřadit pod § 12 zákona o azylu, žalovaný ani krajský soud to však nezvážili. Stěžovatel dále zopakoval již v pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany uváděné potíže, které musela snášet jeho rodina ve vlasti z důvodu politických aktivit strýce, přičemž ani tyto skutečnosti krajský soud nevyhodnotil. Neuvážil ani skutečnost, že v Ázerbajdžánu vládne autoritářský prezident, v důsledku čehož je jakákoli politická opozice vyloučena.

[7]Podle stěžovatele závěry o tom, že plnění branné povinnosti není samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, platí pouze pro případ regulérní armády demokratického a právního státu, který dodržuje vnitrostátní i mezinárodní právo, a pokud je respektována možnost odepřít výkon takové vojenské služby z důvodů svědomí či náboženského přesvědčení. Pokud současně stěžovateli hrozilo za nenastoupení do armády, kde by měl účast na mezinárodních válečných zločinech nebo zločinech proti lidskosti, trestní stíhání, jednalo se o důvod relevantní pro udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud však tuto argumentaci předestřenou již v doplnění žaloby nevzal v úvahu. Stěžovatel zdůraznil, že konflikt mezi Arménií a Ázerbajdžánem je stále aktuální s výjimkou krátkodobého příměří, které žádná ze stran nikdy nedodržovala. Napadený rozsudek je tak nepřezkoumatelný a krajský soud v něm správně neposoudil sporné právní otázky. Rovněž dostatečně nezjistil skutkový stav věci, jeho závěry nevycházejí z informací obsažených ve správních spisech a při hodnocení podkladů nepřihlédl ke všem relevantním skutkovým okolnostem, přičemž tak neučinil ani žalovaný. Stěžovatel proto navrhuje zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení.

[8]Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že jeho rozhodnutí i napadený rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Rozsudek je přezkoumatelný, krajský soud vyhodnotil všechny námitky stěžovatele a vypořádal se rovněž s relevantní ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu. Neshledal přitom okolnosti, které by svědčily o hrozbě vážné újmy stěžovateli spočívající v ohrožení života či vystavení mučení nebo nelidskému a ponižujícímu zacházení. Vycházel z dostatečných podkladů o zemi původu stěžovatele. Není přitom vadou, pokud dospěl k totožným závěrům jako žalovaný. Ten proto navrhuje odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost, případně její zamítnutí.

[9]Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[10] Následně se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, jinak by ji odmítl jako nepřijatelnou (§ 104a odst. 1 s. ř. s. a čl. II zákona č. 77/2021 Sb.). Vymezením neurčitého právního pojmu „podstatný přesah vlastních zájmů stěžovatele" se již Nejvyšší správní soud zabýval při výkladu ustanovení § 104a s. ř. s., ve znění účinném do 31. 3. 2021 (viz usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). Novelou soudního řádu správního provedenou zákonem č. 77/2021 Sb. byl s účinností od 1. 4. 2021 rozšířen okruh případů, při jejichž přezkumu Nejvyšší správní soud posuzuje přijatelnost kasační stížnosti. Nově se nejedná jen o věci azylu, resp. o věci mezinárodní ochrany, nýbrž o všechny věci, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce. Tato změna nezakládá žádný rozumný důvod měnit kritéria přijatelnosti kasační stížnosti (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-27).

[11] Při rozhodování o nepřijatelnosti kasační stížnosti proto Nejvyšší správní soud i nadále vychází z judikatorně ustálených kritérií (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, bod 52), jež pramení ze závěrů usnesení vydaného ve věci sp. zn. 1 Azs 13/2006. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu, 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně, 4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu bylo shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[12] V posuzované věci však Nejvyšší správní soud podstatný přesah vlastních zájmů stěžovatele neshledal, stěžovatel jej ostatně v kasační stížnosti ani netvrdil.

[13] Podle stěžovatele krajský soud nezohlednil podstatné skutkové okolnosti případu, které odůvodnily udělení mezinárodní ochrany. Konkrétně již v řízení o žádosti stěžovatel odkazoval na obavy z trestního stíhání a o svůj život v souvislosti s jeho odvedením do armády. Splněním povinnosti vojenské služby by se stěžovatel účastnil válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, přičemž Ázerbajdžán nerespektuje možnost odepřít výkon takové vojenské služby z důvodu svědomí či náboženského přesvědčení. Dále stěžovatel uvedl, že vyjadřoval nesouhlas s autoritářskou vládou prezidenta Ázerbajdžánu, přičemž za opoziční politické aktivity strýce musela snášet rodina stěžovatele určitá příkoří. Odkazoval rovněž na své chybějící konkrétní náboženské vyznání. K předmětnému konfliktu o Náhorní Karabach uváděl, že je stále aktuální a jeho strany uzavřené příměří nedodržují.

[14] Problematikou odmítání služby v armádě jakožto azylově relevantního důvodu se Nejvyšší správní soud zabýval opakovaně. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu „*samotné odmítání tedy odůvodněné obavy z pronásledování ve smyslu § 12*

písm. b) zákona o azylu ještě nezakládá, a to ani tehdy, pokud by výkon vojenské služby byl spojen s rizikem účasti při bojových akcích ve válečném konfliktu. Může je zakládat, pokud je odůvodněno reálně projeveným politickým nebo náboženským přesvědčením" (rozsudky ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004-49, či ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44). Stěžovatel namítal, že odpor k páchání válečných zločinů tvrdil v průběhu celého azylového řízení. To je ovšem zcela v rozporu s obsahem správního spisu. Stěžovatel otázku odporu proti zapojení do konfliktu z důvodů podezření na možné páchání válečných zločinů vznesl teprve v žalobním řízení, konkrétně až v doplnění žaloby ze dne 27. 3. 2023. Bez ohledu na to, že s touto informací nemohl pracovat žalovaný, by takové tvrzení bylo důvodem pro udělení azylu ve zcela výjimečném případě (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 1994, č. j. 6 A 509/94-27, a usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 5. 2017, č. j. 10 Azs 79/2017-32).

[15] Nejvyšší správní soud současně již v rozsudku ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44, konstatoval, že ani hrozba trestního stíhání za nenastoupení povinné vojenské služby „*nezakládá azylově relevantní pronásledování automaticky, ale jen tehdy, pokud je trestní sankce důsledkem toho, že se branec odmítne zúčastnit bojových operací odporujících mezinárodnímu právu, nebo že mu hrozí trest, jehož intenzita či způsob výkonu zakládá porušení lidských práv.*" Samotné trestní stíhání či následné potrestání tak nezakládá pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, ledaže by bylo uplatňováno diskriminačně nebo by ukládání tohoto trestu či jeho výkon byl nepřiměřený, nelidský či jinak porušoval lidská práva. Ani to se však v nyní posuzovaném případě neprokázalo.

[16] Stěžovatel zároveň netvrdil, že by svou účast v armádě odmítal z důvodu jeho reálně projeveného politického nebo náboženského přesvědčení. K obdobným závěrům ostatně dospěl i krajský soud v odst. 27 až 34 odůvodnění napadeného rozsudku, v němž se uvedeným důvodem pro podání žádosti stěžovatele o mezinárodní ochranu řádně a podrobně zabýval.

[17] Pokud jde o tvrzený nesouhlas stěžovatele s vládou autoritářského prezidenta Ázerbajdžánu, Nejvyšší správní soud konstatuje, že pouhý obecný nesouhlas se současným politickým směřováním hlavy konkrétního státu zcela jistě nenaplňuje podmínky § 12 písm. b) zákona o azylu. Dané ustanovení totiž vyžaduje existenci odůvodněného strachu z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2005, č. j. 3 Azs 303/2004-79). Sám stěžovatel však žádné potenciální pronásledování podle zákona o azylu v kasační stížnosti nezmínil (srov. rovněž usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2015, č. j. 6 Azs 86/2015-31). Ačkoli stěžovatel zmínil opoziční politické aktivity jeho strýce, v důsledku kterých byla negativně dotčena jeho rodina, nijak nepopsal, jak se tvrzené potíže týkaly přímo stěžovatele, případně jakým způsobem vlastní politické názory projevil. Jak ostatně konstatoval již krajský soud, ze všech skutkových okolností případu i jednotlivých tvrzení stěžovatele vyplývá, že rozhodným důvodem pro podání žádosti o mezinárodní ochranu byla neochota stěžovatele nastoupit do armády.

[18] Pokud jde o situaci v Náhorním Karabachu, na jejíž zhoršování odkazoval stěžovatel, Nejvyšší správní soud ve vztahu k ozbrojeným konfliktům již dříve judikoval, že v případě tzv. totálního konfliktu hrozí vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona v zásadě každému

žadateli přicházejícímu z postižené země či regionu; v případě konfliktu nemajícího tento charakter se musí prokázat dostatečná míra individualizace hrozby (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2009, č. j. 5 Azs 28/2008-86, č. 1840/2009 Sb. NSS; obdobně rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. 2. 2009, věc C-465/07, *Elgafaji*). Stěžovatelem vznesené okolnosti bojů mezi Arménií a Ázerbájdžánem o Náhorní Karabach v tomto ohledu nezakládají relevantní skutečnosti pro shledání rizika vážné újmy podle § 14a zákona o azylu. Bydlištěm stěžovatele bylo Baku a uvedený konflikt probíhající v jiné části Ázerbajdžánu nelze klasifikovat jako „totální".

[19] Nelze pominout ani skutečnost, že mezi Arménií a Ázerbajdžánem bylo uzavřeno příměří. Stěžovatel nadto pouze tvrdil, že uzavřené příměří není dodržováno a lze očekávat opětovnou eskalaci konfliktu. Uvedené skutečnosti však nepostačí pro závěr, že návrat stěžovatele do Ázerbajdžánu bude představovat vážnou újmu. K obdobným závěrům přitom dospěl již krajský soud v odst. 52 až 56 odůvodnění napadeného rozsudku. Míra svévolného násilí předmětného konfliktu totiž nedosahuje takové úrovně, že by existovaly závažné důvody domnívat se, že by byl stěžovatel v případě navrácení se do vlasti vystaven reálnému nebezpečí vážného ohrožení pouze z důvodu své přítomnosti (srov. dále ke konfliktu o Náhorní Karabach nedávné usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 10. 2022, č. j. 9 Azs 144/2022-38, či rozsudek ze dne 18. 10. 2022, č. j. 1 Azs 172/2022-31).

[20] K námitce stěžovatele, že byl pro absenci konkrétního náboženského přesvědčení ve vlasti zavrhován muslimy, Nejvyšší správní soud konstatuje, že uvedenou skutečnost stěžovatel v průběhu řízení o žádosti o mezinárodní ochranu nezmínil. Uvedl ji poprvé až v kasační stížnosti, a to přesto, že v pohovoru k jeho žádosti jakékoli předchozí potíže v zemi původu spojené s jeho náboženským vyznáním vyloučil. Ani tato skutečnost tak nebyla rozhodná pro případné udělení mezinárodní ochrany stěžovateli.

[21] S ohledem na shora uvedené skutečnosti lze konstatovat, že krajský soud věc posoudil zcela v souladu s ustálenou judikaturou správních soudů a nedopustil se ani jiného hrubého pochybení, které by vyžadovalo zásah Nejvyššího správního soudu. Ten proto podle § 104a odst. 1 s. ř. s. kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost, neboť svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele.

[22] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 větou první ve spojení s § 120 s. ř. s. (k tomu srov. usnesení rozšířeného senátu č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS, část III. 4.). Stěžovatel v tomto řízení úspěch neměl, a proto nemá právo na náhradu jeho nákladů. Procesně úspěšnému žalovanému v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Proto Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. června 2023

pokračování

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu